

II. Część Urzędowa

USTAWA DLA INSTYTUTU GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO I LEŚNICTWA.

*Na oryginalne własną Jego CESARSKO-KRÓ-
LEWSKIEJ MOŚCI ręką napisano:*

«Ma być podług tego.»

w Dynaburgu dnia 31 Sierpnia 1840 r.

ROZDZIAŁ I.

P r z e p i s y o g ó l n e.

Podział i cel instytutu.

Art. 1. Instytut gospodarstwa wiejskiego i leśnictwa składa się z dwóch oddziałów:

1. rolniczego i
2. leśnego.

Prócz tego znajduje się przy nim szkoła niższa wiejska.

Art. 2. Głównym celem oddziału rolniczego w Instytucie jest kształcenie zdatnych praktycznych gospodarzy wiejskich, którzyby na zasadzie powziętych w Instytucie teoretycznych i praktycznych naukowych wiadomości, byli w stanie nietylko wprowadzić w wykonanie plan ulepszanego gospodarstwa rolniczego, i utrzymywać je w porządku należytym, lecz mogli z korzyścią zarządzać znaczniejszemi dobrami, wprowadzać zasady ulepszanego gospodarstwa i urządzać one podług własnego planu, stosownie do szczególnych własności klimatu, gruntu, ludności i t. p.

Art. 3. Celem oddziału leśnego w Instytucie jest kształcenie zdatnych leśniczych, tak, ażeby mogli być z korzyścią użyci do zarządu lasów rządowych lub prywatnych.

Art. 4. Szkoła niższa wiejska przy Instytucie ma na celu kształcenie zdatnych niższej klasy rolnik., jako to: włościan, karbowych, niemniej pastuchów, owczarzy, gorzelanych, ogrodników i t. p. W tym celu będą wykładane w szkole zasadnicze teoretyczne wiadomości, a nadto uczniowie przyzwyczajani będą do ręcznej pracy w gospodarstwie, tudzież uczeni potrzebnych dla rolnika rzemiosł.

Art. 5. W Instytucie czynione być mają postrzeżenia i doświadczenia do rolnictwa i leśnictwa odnoszące się, których wypadki do publicznej wiadomości będą podawane.

Art. 6. Instytut gospodarstwa wiejskiego i leśnictwa, zostaje pod bezpośredniem zwierzchnictwem Kuratora okręgu naukowego warszawskiego, który o rzeczach ściągających się do zapewnienia zakładowi temu dobrego bytu, i o główniejszych w nim rozporządzeniach, przedstawia Ministrowi oświecenia narodowego. Pod względem wszakże rozciągłości kursu, sposobu i czasu wykładania nauk, jako téż osób składu nauczycielskiego i wreszcie ustanowienia etatowych pozycyí funduszów instytutowych, co do oddziału leśnego, Kurator okręgu naukowego, znosi się z Komisją rządową przychodów i skarbu, i za wspólną tylko zgodą stanowić będzie.

Art. 7. Wszelkie interesa Instytutu, rozstrząsają się w Radzie wychowania publicznego.

Do narady w przedmiotach dotyczących się oddziału leśnego, oraz co do innych wniosków Komisyi rządowej przychodów i skarbu, wzywani będą na posiedzenia Rady wy-

chowania publicznego urzędnicy, których do tego Komisya rządowa przychodów i skarbu przeznaczy.

Art. 8 Wydatki na utrzymanie Instytutu gospodarstwa wiejskiego i leśnictwa, oznaczone są w obok załączającym się etacie.

Art. 9. Ustanawia się przy Instytucie gospodarstwa wiejskiego i leśnictwa, na wzór Rad gimnazyalnych, Rada Instytutu, której powierza się bliższy dozór nad praktycznym prowadzeniem tego zakładu, nad jego funduszami i rachunkowością.

Art. 10. Rada Instytutu pod prezydencją jednego z członków Rady wychowania publicznego, składa się z urzędnika wyznaczonego przez Komisję rządową przychodów i skarbu, Dyrektora Instytutu, tudzież członków mianowanych przez Kuratora okręgu naukowego, za porozumieniem się z Komisją rządową przychodów i skarbu.

Wewnętrzne urządzenie Rady Instytutu, jako też jej atrybucye, zatwierdzone będą przez Ministra oświecenia narodowego, za porozumieniem się wszakże Kuratora okręgu z Komisją rządową przychodów i skarbu, co do oddziału leśnego.

ROZDZIAŁ II.

O osobach składających Instytut.

Zwierzchność Instytutu.

Art. 11. Zarząd częścią naukową i gospodarską Instytutu, jako też szkoły wiejskiej, należy do Dyrektora Instytutu, pod którego zwierzchnictwem zostają inspektorowie, profesorowie, nauczyciele i wszyscy inni urzędnicy, oficjaliści i posługacze Instytutu.

Art. 12. Bliższy dozór nad postępowaniem uczącej się młodzieży powierza się Inspektorowi uczniów, który się naznacza z liczby profesorów Instytutu. Dla dawania nauk w Instytucie, przeznaczona będzie potrzebna ilość profesorów i nauczycieli. Prowadzenie zaś części gospodarskiej wkłada się na oddzielnego Inspektora gospodarstwa.

Dyrektor Instytutu

Art. 13. Dyrektor Instytutu zatwierdzony w tym obowiązku przez Ministra oświecenia narodowego, zostaje pod bezpośredniem zwierzchnictwem Kuratora okręgu naukowego warszawskiego.

Art. 14. Dyrektor Instytutu corocznie plan nauk Radzie wychowania publicznego do zatwierdzenia przedstawia. On wykla-

da kurs główny gospodarstwa wiejskiego, do czego dodany mu będzie w pomoc adjunkt.

Art. 15. Dyrektor przestrzega, ażeby nauki w Instytucie wykładane były według porządku przepisanego i w godzinach oznaczonych, zwraca szczególną uwagę na to, ażeby wykład ten zupełnie swojemu celowi odpowiadał.

Art. 16. Dyrektor ma w ogóle pod swoim nadzorem pomoce naukowe, poruczając profesorom, stosownie do wykładanych przez nich przedmiotów, bliższy nad nimi dozór. Na jego odpowiedzialności zostaje cały porządek wewnętrzny zakładu; on ma dozór nad uczniami i wszystkimi osobami do Instytutu należącymi.

Art. 17. Plan zagospodarowania folwarków instytutowych, tudzież urządzenia leśnictwa, Dyrektor przedstawia corocznie do zatwierdzenia Kuratora okręgu naukowego warszawskiego i przestrzega, ażeby takowy należycie był wykonywany. W razie zaś potrzeby, z nieprzewidzianych wypadków wypływającej, odstąpienia w niektórych szczegółach od planu zatwierdzonego, Dyrektor odnosi się do Rady Instytutu.

Dyrektor Instytutu składa pod względem naukowym o czynnościach Instytutu w ciągu roku, dwa szczegółowe raporta, jeden po rozpoczęciu kursów, drugi po skończeniu roku szkolnego; pod względem zaś administracyi, stanu gospodarstwa i leśnictwa, oraz obrotu funduszków, przedstawia raporta kwartalne. Z końcem zaś każdego roku, podaje Kuratorowi okręgu naukowego zdanie sprawy o stanie Instytutu i jego czynnościach.

Inspektor uczniów.

Art. 19. Do Inspektora uczniów pod kierunkiem Dyrektora Instytutu, należy ciągły dozór nad moralnością i postępowaniem uczniów; oprócz tego, jego jest obowiązkiem wykonywać wszelkie inne polecenia Dyrektora Instytutu.

Profesorowie i Nauczyciele.

Art. 20. Profesorowie i nauczyciele wykładają nauki w godzinach planem lekcyj oznaczonych, a to podług zatwierdzonych przez Ministra oświecenia narodowego dzieł i programatów, w których szczególnie uwaga zwrócona być powinna na to, ażeby wykład nauk skierowany był głównie do potrzeb rolnictwa i leśnictwa.

Art. 21. Każdy profesor obowiązany jest ułożyć przygotowawcze kajety o wykładanym przez niego przedmiocie, jeżeli nie ma wskazanego sobie drukowanego dzieła.

Art. 22. Wszyscy w ogólności nauczyciele, oprócz pilnego wykładania swego przedmiotu, obowiązani są pomagać Dyrektorowi w dozorowaniu uczniów i innych jego czynnościach, dążących do utrzymania porządku i zapewnienia postępu w naukach.

Inspektor gospodarstwa.

Art. 23. Inspektora gospodarstwa obowiązkiem jest:

1. Wykonywanie planu gospodarstwa po folwarkach instytutowych przez wyższą władzę zatwierdzonego.

2. Objasnianie uczniom Instytutu praktycznych zatrudnień gospodarskich.

3. Dozór bliższy nad służbą ekonomiczną Instytutu.

Urzednicy Instytutu i służba ekonomiczna.

Art. 24. Prócz tego przy Instytucie znajdują się: Kasyer, Kontroler, Sekretarz, niemniej Lekarz. Służba zaś ekonomiczna po folwarkach urządzona będzie podług

wykazanej corocznie potrzeby i zakresu zamierzonych robót.

Nauczyciel szkoły wiejskiej.

Art. 25. Nauczyciel przewodniczący w szkole wiejskiej, zostaje pod bezpośrednimi rozkazami Dyrektora Instytutu.

Art. 26. Urzędnicy, profesorowie, nauczyciele i oficjaliści Instytutu gospodarstwa wiejskiego i leśnictwa, oprócz służby ekonomicznej po folwarkach instytutowych, używać mają wszystkich praw i prerogatyw, jakie dla urzędników i oficjalistów we wszelkich innych władzach rządowych, tudzież dla profesorów i nauczycieli przy zakładach naukowych w Królestwie będą zapewnione.

ROZDZIAŁ III.

N a u k i.

Nauki wykładane w Instytucie.

Art. 27. Nauki wykładane w Instytucie dzielą się na główne i pomocnicze.

Art. 28. Nauki główne są: 1) Nauka gospodarstwa wiejskiego, obejmująca w sobie a) agronomię czyli naukę o gruntach, nawozach, uprawie mechanicznej i narzędziach rolniczych, b) uprawę roślin

gospodarskich *c)* hodowanie bydła domowego *d)* ogólny zarząd gospodarstwa. II. Nauka leśnictwa, obejmująca w sobie *a)* uprawę lasów, *b)* ochronę albo politykę leśną *c)* użytkowanie z lasów, *d)* urządzenie czyli zagospodarowanie lasów, *e)* szacowanie i ocenienie, *f)* zarząd albo administrację lasów, *g)* instrukcje leśne rządowe i *h)* łowiectwo. •

Nauki pomocnicze są: *a)* matematyka, *b)* fizyka, *c)* chemia, *d)* historia naturalna, *e)* rachunkowość gospodarska, *f)* miernictwo i niwelacja, *g)* rysunek linearny, architektoniczny, mechaniczny i topograficzny, *h)* budownictwo wiejskie, *i)* technologia gospodarska, *k)* weterynaryja gospodarska, *l)* ogrodnictwo, *m)* prawo krajowe obowiązujące, procedura i administracja rządowa, o tyle, o ile potrzebne są właścicielom ziemskim, zarządzającym dobrami i leśniczym, *n)* statystyka gospodarska i leśna Cesarstwa tudzież Królestwa polskiego, *o)* język rosyjski, i *p)* język niemiecki.

Art. 29. Oprócz tego, wszystkim uczniom Instytutu będzie wykładana nauka religii.

Art. 30. Nauki główne wykładane są w Instytucie w całej rozciągłości, nauki zaś

pomocnicze o tyle tylko, o ile dla wykształconego gospodarza i leśniczego są potrzebne. Kurator okręgu naukowego warszawskiego przedstawia do zatwierdzenia Ministra oświecenia narodowego zakres powyższych nauk, po wysłuchaniu wszakże zdania Rady wychowania publicznego i za porozumieniem się z Komisją rządową przychodów i skarbu, o ile się tyczy oddziału leśnego.

Art. 31. Wykład wyżej pomienionych nauk dzieli się na dwa kursa: zimowy i letni. W pierwszym wykładają się te części nauk, które teoretycznie przedstawić można, w drugim te, do wyjaśnienia których potrzebne ćwiczenia praktyczne.

Art. 32. Ponieważ dla każdego z dwóch oddziałów Instytutu gospodarstwa wiejskiego i leśnictwa, jedne nauki są ważniejsze jak drugie, wykład zatem wszystkich nauk w ten sposób będzie rozłożony, aby uczniowie każdego z oddziałów, ważniejszych dlanich kursów słuchać mogli.

Art. 33. Uczniowie prócz tego mogą na własny koszt pobierać lekcyje: *a*) gimnastyki, *b*) jeżdżenia konno, i *c*) pływania, do czego wszelkie ułatwienia ze strony

naczelnej władzy instytutowej będą zapewnione w miejscu.

Pomoce naukowe.

Art. 34. Pomoce naukowe w Instytucie są: *a)* pola doświadczalne, *b)* ogród botaniczno-rolniczy, *c)* gabinet historyi naturalnej, *d)* gabinet modeli i narzędzi gospodarskich, *e)* biblioteka tak dla części agronomicznej, jak dla leśnej, *f)* wzorowe gospodarstwo po folwarkach instytutowych, *g)* zbiór modeli i przedmiotów odnoszących się do nauki leśnictwa, *h)* lasy będące w obrębie dóbr Instytutu, *i)* laboratorium chemiczne i techniczne.

Art. 35. Rozkład godzin na wykład lekcyj dla obu oddziałów, załącza się przy niniejszém.

ROZDZIAŁ IV.

O przyjmowaniu uczniów do Instytutu i wyjściu ich z tegoż zakładu.

Przyjmowanie uczniów.

Art. 36. Uczniowie w Instytucie są utrzymujący się własnym kosztem i utrzymywani kosztem rządowym.

Art. 37. Chcący zapisać się na ucznia Instytutu utrzymującego się o własnym koszcie, powinien, a) złożyć metrykę urodzenia dowodzącą, że ma wieku lat przynajmniej 16. oraz świadectwo władzy lekarskiej, że odbył naturalną albo szczepioną ospę, b) udowodnić przez examen posiadanie w należytych stopniu wiadomości w tych przedmiotach, które mają najbliższy związek z nauką gospodarstwa wiejskiego i leśnictwa.

Art. 38. Ci, którzy nie wprost z zakładów naukowych rządowych wchodzi do Instytutu, obowiązani złożyć oprócz tego: a) świadectwo moralnego i spokojnego sprawowania się przez ojca lub opiekuna wydane, a potwierdzone przez Komisarza właściwego obwodu, które przedstawione być ma Kuratorowi okręgu naukowego warszawskiego, i b) własnoręczny opis biegu życia aż do czasu wejścia do Instytutu.

Art. 39. Chcący być przyjętym na ucznia Instytutu utrzymywanego kosztem rządowym, i przeznaczonego do służby rządowej leśnej lub ekonomicznej, powinien oprócz dopełnienia warunków poprzedzającym artykułem wymienionych złożyć: a) świadectwo władzy lekarskiej, że jest

dobrego zdrowia, że ma słuch i wzrok mocny, że jest wytrzymały na mrozy, upały i niepogodę, b) zezwolenie Rodziców lub opiekunów na wejście do Instytutu na koszt rządowy, c) zaręczenie na piśmie własne, jeżeli jest pełnoletni, w razie zaś przeciwnym zaręczenie rodziców albo opiekunów, że po ukończeniu kursu w Instytucie, będzie pełnił wskazaną mu służbę rządową przez lat dziesięć; gdyby wszakże przed upływem czasu zakreślonego, życzył opuścić służbę rządową, w takim razie obowiązany będzie zwrócić koszta na utrzymanie jego w Instytucie wyłożone.

Art. 40. Dyrektor roztrząsa świadectwa i dowody złożone sobie przez chcących być przyjętymi na uczniów do Instytutu, i jeżeli wszystkie warunki znajduje dopełnione, podającego się na ucznia przyjmuje, jeżeli zaś co do niektórych świadectw lub dowodów zachodzą wątpliwości, rzecz do decyzji Kuratora okręgu naukowego przedstawia.

Art. 41. Ponieważ do Komisji rządowej przychodów i skarbu należy zarząd służby w dobrach i lasach rządowych, do której mają się sposobić uczniowie na koszcie rządowym, prośby przeto pragnących

być przyjętemi na koszt takowy wraz ze wszystkimi dowodami i świadectwami, Dyrektor Instytutu łącznie z opinią swoją przedstawia Kuratorowi okręgu naukowego dla przesłania onych pomienionej Komisji rządowej, która podług uznania swego zarządza wypłatę sumy potrzebnej na utrzymanie proszących, i o wybranych przez siebie na koszt skarbowy uczniach zawiadamia Kuratora okręgu.

Art. 42. Gdyby Komisya rządowa przychodów i skarbu uznała za rzecz konieczną mieć więcej uczniów na koszcie rządowym, nad liczbę etatem zakreśloną, do niej należyć będzie wyjednanie na to stosownych funduszów.

Art. 43. Do umieszczenia w Instytucie na koszcie rządowym mają pierwszeństwo synowie urzędników i ońcyalistów, oraz emerytów leśnych i ekonomicznych, najwięcej zasłużonych, za dopełnieniem atoli warunków art. 37 i 39 przepisanych. Przyjmowanie zaś uczniów do Instytutu na koszt rządowy nie następuje razem wszystkich, lecz kolejną, w celu, żeby każdego roku uczniowie do służby rządowej usposobieni wychodzili.

Art. 44. Uczeń na swoim koszcie przy

zapisie do Instytutu oświadczyć powinien, do jakiego mianowicie oddziału chce być przyjętym, to jest: do oddziału gospodarstwa wiejskiego, czy téż leśnego, albo téż pragnie uczęszczać na oba razem. Uczniowie na koszcie rządowym, wszystkich nauk wykładanych w Instytucie słuchać i z nich examen zdawać, są obowiązani.

Art. 45. Czas zapisu uczniów do Instytutu oznacza się od dnia 3 (15) Sierpnia do dnia 20 Sierpnia (1 Września) każdego roku, tak, ażeby z tym ostatnim dniem mogło się rozpocząć wykładanie nauk.

Art. 46. Każdy wehodzący do tego zakładu uczeń, powinien złożyć własnoręczną deklarację, jako wszystkie rozporządzenia władzy wyższej co do porządku i karności przepisane, jak najściślej wykonywać będzie.

O wyjściu uczniów z Instytutu.

Art. 47. Uczeń chcący otrzymać patent na wykształconego gospodarza lub leśniczego, winien oprócz ukończenia przepisanego kursu nauk, odbyć czas praktyki gospodarskiej lub leśnej.

Art. 48. Kurs nauk w Instytucie dla każdego oddziału trwa lat dwa.

Art. 49. Corocznie w końcu miesiąca czerwca odbywa się w Instytucie examen i akt uroczysty zamknięcia rocznych kursów.

Art. 50. Po ukończeniu kursu nauk w Instytucie, uczniowie otrzymują świadectwa przez Dyrektora i profesorów podpisane, okazujące ich pilność, sprawowanie się i postępy w naukach.

Art. 51. Uczniowie posiadający świadectwa o dostatecznym usposobieniu w naukach, przypuszczeni być mogą do odbycia praktyki gospodarskiej lub leśnej.

Praktyka gospodarska lub leśna odbywa się a) albo w dobrach instytutowych, wedle wskazania władzy przełożonej; b) albo w leśnictwach rządowych wedle wskazania Komisji rządowej przychodów i skarbu, c) albo przy gospodarstwach w dobrach rządowych lub prywatnych, d) albo nakoniec w lasach prywatnych.

Praktyka przy gospodarstwach lub leśnictwach prywatnych, nie może być rozpoczęta i odbyta, jak za wyrzeczeniem Kuratora okręgu naukowego warszawskiego, a w przedmiocie leśnictwa za zgodzeniem się Komisji rządowej przychodów i skarbu, w skutek poprzedniego roztrząśnienia, w jakim miejscu, przy jakim gospodarstwie

i pod jakimi warunkami uczeń praktykę odbyć winien.

Art. 53. Uczeń odbywający praktykę, obowiązany jest przynajmniej raz w pół roku składać raporta Dyrektorowi Instytutu o swoich czynnościach i dalszém kształceniu się; nadto prowadzić dziennik zatrudnień, o którym niżej jest mowa.

Art. 54. Praktyka gospodarska lub leśna trwać powinna przynajmniej rok jeden, ale może być przeciągnięta do lat dwóch, a nawet do trzech, co za szczególną zasługę uczniowi poczytaném będzie.

Art. 55. Uczeń ukończywszy czas praktyki, może prosić o patent na wykształconego gospodarza lub leśniczego, i w tym celu obowiązany jest zadosyc uczynić następującym warunkom:

1) Złożyć Dyrektorowi świadectwa z odbytego czasu praktyki, a mianowicie: a) z praktyki w gospodarstwach lub leśnictwach prywatnych, świadectwo właściciela dóbr, lub osób, pod których dozorem praktykował, przez właściwego Komisarza obwodu stwierdzone, a które poświadczają powinny o dobrém i moralném prowadzeniu się ucznia, niemniej, iż poleczone sobie obowiązki i czynności gorliwie i ze znajo-

mością zasad naukowych wypełniał; b) z praktyki w leśnictwach rządowych, świadectwo właściwej władzy leśnej, pod której przewodnictwem uczeń praktykował.

2) Złożyć Dyrektorowi dziennik swoich czynności przez ciąg praktyki, z dołączeniem postrzeżeń własnych i uwag. W dzienniku ma się także mieścić krótki opis gospodarstw sąsiedzkich, jeżeli te pod jakimkolwiek względem na uwagę zasługują. Jeżeliby jednak uczeń odbywał podróż w przedmiocie gospodarskim lub leśnictwa dotyczącym po kraju lub za granicą, za pozwoleniem Rządu, natenczas opis szczegółowy takowej podróży, może złożyć władzy Instytutu w miejsce pomienionego dziennika.

Art. 56. Otrzymane wedle poprzedzającego artykułu dowody, Dyrektor przedstawia Kuratorowi okręgu naukowego warszawskiego, który wyznacza członków Rady Instytutu do wysłuchania examinu.

Art. 57. Examen uczniów z praktyki wracających odbywa się w obecności Rady Instytutu, która podług uznania swego, wzwąć może do udziału w examinowaniu profesorów właściwe wykładających nauki. Examen ten odbywa się z samych przed-

miotów praktycznych w Instytucie wykładanych.

Art. 58. Uczeń który zda **examen** w sposób zadowolniający, otrzymuje patent na wykształconego gospodarza lub leśniczego, z podpisem Kuratora okręgu naukowego warszawskiego. Uczniowie na koszcie Rządu praktykujący w dobrach i lasach rządowych ulegają **examinom**, i wchodzą na listę kandydatów do służby rządowej, podług przepisów w tej mierze obowiązujących. Celujący pomiędzy niemi, otrzymują w nagrodę srebrne medale za decyzją Kuratora okręgu naukowego warszawskiego.

Art. 59. Uczniowie Instytutu przez czas nauki i praktyki, niemniej ci, którzy otrzymują patenta, wolni będą od poboru do służby wojskowej, jeżeli następnie przez naganne postępowanie prawa takowego nie utracą.

ROZDZIAŁ V.

Porządek wewnętrzny.

Art. 60. Uczniowie otrzymują w Instytucie pomieszkanie, stół, opał, światło, pomoc lekarską, usługę i t. d. Zostają oni pod ścisłym dozorem władzy nad Instytutem przelożonej.

Art. 61. Uczeń powinien być pilnym i mieć ochotę do przyszłego powołania gospodarza lub leśniczego.

Art. 62. Uczniowie mają przepisany mundur. Używanie sukien cywilnych, tak w Instytucie jako i zewnątrz onego, zabrania się.

Art. 63. Przez cały rok szkolny nie dozwala się uczniom oddalać się z Instytutu w razie ważnych powodów, Dyrektor Instytutu wedle uznania swego może uwalniać uczniów, nie dłużej wszakże nad dni sześć.

Art. 64. Przepisy karności i porządku wewnętrznego dla wszystkich szkół w Królestwie wydane, lub wydać się mogące, powinny być ściśle w Instytucie zachowywane.

ROZDZIAŁ VI.

O szkole wiejskiej.

Art. 65. Szkoła wiejska zostaje pod bezpośrednim dozorem osobnego nauczyciela, który mieszka razem z uczniami, ma z nimi wspólny stół, wykłada im lekcye, i ciągle towarzyszy przy pracy ręcznej w polu.

Art. 66. Do jego nadzoru należą także rzemieślnicy, nauczający różnych rzemiosł uczniów szkoły wiejskiej.

Art. 67. Przedmioty nauki w szkole wiejskiej są: a) religia, b) czytanie po polsku i po rosyjsku, c) pisanie, d) początki arytmetyki, e) rysowanie na tablicy figur i wymierzanie ziemi za pomocą kroków i pręta, f) potrzebniejsze wiadomości nauki gospodarstwa wiejskiego i ogrodnictwa

Art. 68. Zatrudnienia ręczne uczniów szkoły wiejskiej zastosowane być powinny do wszystkich w ogóle czynności w gospodarstwie wiejskiem.

Art. 69. Uczniowie szkoły wiejskiej uczą się rzemiosł koniecznych dla rolnika, tak, ażeby w przypadku potrzeby mogli naprawiać narzędzia gospodarskie, tudzież zastępować rzemieślników na wsi.

Rzemiosła, których uczniowie w szkole wiejskiej uczą się, są następujące: ciesielstwo, stolarstwo, kołodziejstwo, bednarstwo, tokarstwo, pokrywanie dachów, kowalstwo, ślusarstwo, rymarstwo, szewctwo, krawiectwo, powroźnictwo, strycharstwo, garncarstwo i zduństwo.

Art. 70. Nie każdy uczeń wszystkich zarazem uczy się rzemiosł, lecz przeznaczo-

ny jedynie zostaje do niektórych podług zdolności, co jednak zależy od uznania władzy instytutowej.

Art. 71. Zatrudnienia ręczne gospodarskie stanowią główne zajęcie uczniów szkoły wiejskiej; na naukę zaś przedmiotów art. 67 wskazanych, przeznaczają się w miesiącach letnich dwie godziny dziennie, w miesiącach zaś zimowych 4 godziny.

Art. 72. Do szkoły wiejskiej przyjmują się uczniowie mający najmniej lat 13 z zapewnieniem pierwszeństwa dla dzieci stanu rolniczego.

Art. 73. Uczniowie szkoły wiejskiej są bądź na koszcie rządowym, bądź na koszcie osób prywatnych.

Art. 74. Uczniowie szkoły wiejskiej utrzymywani kosztem rządowym zostają w Instytucie przez lat siedm, i do upływu tego czasu, ani rodzice ani krewni odbierać ich ze szkoły nie mogą, chyba, gdyby powrócili Rządowi kosztą ich utrzymania. Jednakże czas ten, dla ważnych przyczyn na przedstawienie Dyrektora Instytutu, przez Kuratora okręgu naukowego warszawskiego, skrócony być może.

Art. 75. Chcący umieścić ucznia w szkole wiejskiej, płacą na utrzymanie każdego

z nich złp. 200 i mogą oznaczyć czas, na jaki ucznia do Instytutu oddają.

Art. 76. Względem przyjęcia ucznia do szkoły wiejskiej, stanowi Dyrektor Instytutu.

Art. 77. Liczbę uczniów szkoły wiejskiej i koszt jej utrzymania oznacza etat, corocznie przez Kuratora okręgu naukowego warszawskiego, zatwierdzany.

Art. 78. Przez ciąg pierwszych lat zostawania w szkole wiejskiej, uczniowie oprócz nauk, wprawiani są do ręcznych zatrudnień gospodarskich, następnie do szczególnych rzemiosł; przy końcu zaś pobytu w szkole, mogą się poświęcać pewnym gałęziom gospodarstwa dla usposobienia na owczarzy, gorzelanych, ogrodników i t. p. i wtedy oddawani są pod dozór szczególnego właściwego przewodnika.

Art. 79. Uczniowie szkoły wiejskiej noszą przepisaną dla siebie odzież.

Art. 80. Uczniowie szkoły wiejskiej, po ukończeniu lat 7 pobytu w niej, otrzymują świadectwa z nabytej nauki i wprawy w zatrudnieniach gospodarskich, tudzież rzemiosłach, po odbyciu szczegółowego egzaminu. Świadectwa podpisują: Dyrektor Instytutu i nauczyciel szkoły wiejskiej, a

zatwierdza Kurator okręgu naukowego warszawskiego.

Art. 81. Uczniowie szkoły wiejskiej, odznaczający się wciągu pobytu w Instytucie pilnością i zdatnością, tudzież uzyskujący z zadowoleniem władzy instytutowej świadectwo z ukończonej nauki i wprawy, wolni będą od popisu do służby wojskowej, jeżeli przez naganne postępowanie, prawa takowego nie utracą później

Art. 82. Dobra Marymont z przyległościami, wolne będą od kwaterunku, tak w naturze, jak i w pieniądzech.

Minister Oświecenia Narodowego
(podpisano) **SERGIUSZ UWAROW.**